

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

תורה – שמות פרק לה'

(טז) אֵת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֵת מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לוֹ אֵת בְּדִיו וְאֵת כָּל כְּלָיו אֵת הַכִּיֹּר וְאֵת כַּנּוֹ: (טז) אֵת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֵת מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לוֹ אֵת בְּדִיו וְאֵת כָּל כְּלָיו אֵת הַכִּיֹּר וְאֵת כַּנּוֹ: (טז) יֵת מִדְּבַחָא דְעֹלָתָא וְיֵת סְרָדָא דְנְחָשָׁא דִּילַיָה יֵת אַרְיֵחוּהֵי וְיֵת כָּל מְנוּהֵי יֵת כִּיֹּרָא וְיֵת בְּסִיסִיָה:

(יז) אֵת קִלְעֵי הַחֲצֵר אֵת עַמֻּדָיו וְאֵת אֲדָנֶיהָ וְאֵת מָסַךְ שַׁעַר הַחֲצֵר: (יז) אֵת קִלְעֵי הַחֲצֵר אֵת עַמֻּדָיו וְאֵת אֲדָנֶיהָ וְאֵת מָסַךְ שַׁעַר הַחֲצֵר: (יז) יֵת סְרָדֵי דְרַתָּא יֵת עַמּוּדוּהֵי וְיֵת סַמְקָהָא וְיֵת פְּרָסָא דְתַרְעֵי דְרַתָּא:

(יח) אֵת יִתְדֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת יִתְדֵת הַחֲצֵר וְאֵת מִיתְרֵיהֶם: (יח) אֵת יִתְדֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת יִתְדֵת הַחֲצֵר וְאֵת מִיתְרֵיהֶם: (יח) יֵת סְכִי מִשְׁכָּנָא וְיֵת סְכִי דְרַתָּא וְיֵת אֶטוּנִיָּהוּן:

(יט) אֵת בְּגָדֵי הַשָּׂרָד לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ אֵת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֵת בְּגָדֵי בָנָיו לְכַהֵן: (יט) אֵת בְּגָדֵי הַשָּׂרָד לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ אֵת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֵת בְּגָדֵי בָנָיו לְכַהֵן: (יט) יֵת לְבוּשֵׁי שְׁמוּשָׁא לְשִׁמְשָׁא בְּקוּדְשָׁא יֵת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיֵת לְבוּשֵׁי בְנוֹהֵי לְשִׁמְשָׁא:

(כ) וַיֵּצְאוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה: (כ) וַיֵּצְאוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה: (כ) וַיִּנְפְּקוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן קִדְּם מֹשֶׁה:

(כא) וַיָּבֵאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נָשָׂא לְבוֹ וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הֵבִיאוּ אֵת תְּרוּמַת יְהוָה לְמִלְאכַת אֹהֶל מוֹעֵד וְלִכְלֵל עֲבֹדָתוֹ וְלִבְגְדֵי הַקֹּדֶשׁ: (כא) וַיָּבֵאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נָשָׂא לְבוֹ וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הֵבִיאוּ אֵת תְּרוּמַת יְהוָה לְמִלְאכַת אֹהֶל מוֹעֵד וְלִכְלֵל עֲבֹדָתוֹ וְלִבְגְדֵי הַקֹּדֶשׁ: (כא) וְאֹתוֹ כָּל גִּבּוֹר דְּאֲתַרְעֵי לְבִיָּה וְכָל דִּי אֶשְׁלַמַּת רוּחֵיהּ יִתִּיָּה אֲיִתִּיָּאוּ יֵת אֶפְרָשׁוּתָא קִדְּם יֵי לְעִבְדֵת מִשְׁכָּן וּמְנָא וְלִכְלֵל פְּלִחְנִיָּה וְלְלְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא:

רש"י

(יז) אֵת עַמּוּדָיו וְאֵת אֲדָנֶיהָ – הָרֵי חֹכֵר קָרוּי כַּאֲן לָשׁוֹן זָכַר וְלָשׁוֹן נִקְצָה וְכֵן דְּזָרִים הִרְצָה: וְאֵת מָסַךְ שַׁעַר הַחֲצֵר – וַיְלוּן פְּרוֹשׁ לְלֹד הַמִּזְרַח עֲשָׂרִים אַמָּה אֲמַלְעִיּוֹת שֶׁל רוּחַ הַחֲצֵר שֶׁהִיא חֲמוּשִׁים רַחֵב וְסַתּוּמִּין הֵימְנוּ לְלֹד כְּפֹן ט"ו אַמָּה וְכֵן לְדָרוֹם שְׁנָא' (שְׁמוֹת כז) וְחַמֵּשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה קִלְעִים לְכַתֵּף:

נביא – מלכים א פרק ז' כח'–לג'

(כח) וַיִּזְהַר מִעֲשֵׂה הַמְּכֹנֶה מִסְגֵּרֵת לָהֶם וּמִסְגֵּרֵת בֵּין הַשְּׁלֵבִים: (כח) וַדִּין עוֹבֵד בְּסִיסָא גְנֻדְפִין לְהוֹן וְגֻדְנְפִין בֵּין שְׁלִיבֵיָא:

(כט) וְעַל הַמִּסְגֵּרוֹת אֲשֶׁר בֵּין הַשְּׁלֵבִים אֲרִיּוֹת בְּקָר וּכְרוּבִים וְעַל הַשְּׁלֵבִים כֵּן מִמְעַל וּמִתַּחַת לְאֲרִיּוֹת וְלַבְּקָר לִיּוֹת מִעֲשֵׂה מוֹרְד: (כט) וְעַל גִּדְנָא דְבֵין שְׁלִיבֵיָא

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

ציור אריון תורין וכרובין ועל שליביא כנתא מלעיל ומלרע לאריון ולתורין מדבק עובר כבוש:

(ל) וְאַרְבַּעָה אֹפְנֵי נְחֹשֶׁת לְמִכּוֹנֵה הָאֶחָת וְסַרְנֵי נְחֹשֶׁת וְאַרְבַּעָה פְּעֻמֹתָיו כְּתִפַּת לָהֶם מִתַּחַת לְפִיר הַפֶּתַח יִצְקוּת מֵעֵבֶר אִישׁ לַיּוֹת: (ו) וארבעה גלגלי נחשא לבסיסא חרא ונסרין דנחש וארבע זוויתיה כתפין להון מלרע לכיורא כתפין מתכין ככבש עובר דבוק:

(לא) ופיהו מביית לפתרת ומעלה באמה ופיה עגל מעשה כן אמה וחצי האמה וגם על פיה מקלעות ומסגרותיהם מרבעות לא עגלות: (א) ופומיה מגיו לקרונתהון ולעילא באמתא ופומיה סגלגל עובר כנתא אמתא ופלגות אמתא ואף על פומה קליעין וגרנפיהון מרבעין ולא סגלגליון:

(לב) וארבעת האופנים למתחת למסגרות וידות האופנים במכונה וקומת האופן האחד אמה וחצי האמה: (א) וארבעא גלגליא למלרע לגרנפיא ואשדת גלגליא בבסיסא ורומיה דגלגל חד אמתא ופלגות אמתא:

(לג) ומעשה האופנים כמעשה אופן המרפכה ידותם וגביהם וחשקיהם וחשדיהם הפל מוצק: (א) ועובר גלגליא כעובר גלגלי מרכבת יקרא אשדתהון וגביהון וחופיהון וכבושיהון כולא מתך:

רש"י

ראשם. ומתחת לאריות ולבקר – המרוקמין על המסגרות שבין השלבים. ליות מעשה מורד – ליות, כמין זכר ונקבה מחוברין זה בזה. מעשה מורד – מרודדיון, כמין רידוד טס דק, ואין בולטין בעביו, ולא חקוקים צשיקוע. וינתן תרגם: ליות מעשה מורד, מדבק עובד כבוש, שולדור"ש בלע"ז:

(ב) וארבעה אופני – שנים לפני ושנים לאחריה, כדרך העגלות הגדולות. וסרני נחשת – וינתן תרגם: ונסרין דנחש. הם הנסרים העליונים מול המסגרות. סרני – כמו נסרים. וארבע פעמותיו – של כן שעליהם. כתפות להם – בולטות למעלה מן הנסרים בזויות הכן. ותחת הכיור היושב על הכן, היו הכתפות יאקות. (ספרים אחרים ללמד שמתוך הכן היו הכתפות יולאות צליקה אחת, והכתפות מחזיקות לכיור שלא יפול למטה לתוכה של כן). מעבר איש ליות – מזל כל אחד מן הכתפות, היה ליות של זכר ונקבה מצויירות. מעבר איש, כמו איש אל אחיו האמורים בכרובים (שמות כה כ):

(כח) מסגרת להם – ראיתי צמסנה ארבעים ותשע מדות, המסגרות כמין טבלאות. מסגרות להם – המסגרות מיד אופן ליד אופן, ויד אופן, הוא עץ התחוב בתוך האופן בנקב, וקרוי איישי"ל בלע"ז. וארבע האופנים במכונה, מסגרות מכאן ומסגרות מכאן, מארבע דדיון, ובין זו לזו ארבע אמות רוחב, ומלמעלה 'סרנים', כמו 'נסרים', מול המסגרות, והשלבים מן התחתונה לעליונה. ומסגרות – אחרות. בין השלבים – כעין מלאכת כרעי המטה של בני כפר, שאינן עגולים אלא בולט, לצור זהם אריות וכרובים. ואומר אני, שהשלבים הללו כעין שליבות סולם, כמין מקלות נחשת זקופין על המסגרות התחתונה, כשנים ושלשה בין מקל למקל, מסגרות קבועות משליבה לשליבה. וינתן תרגם: שליביא:

(כט) ועל המסגרות אשר בין השלבים – היו מצויירות אורות אריות, אורות בקרים וכרובים. ועל השלבים כן – צסים, להושיב הכיור עליו, מלמעלה למסגרת אשר על

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

העגול. אמה וחצי האמה – רחבה בעגול. וגם על פיה מקלעות – אורת פרחים: (לז) וארבעת האופנים למתחת למסגרות – שהמסגרות מיד אופן ליד אופן, כמו שפירשתי. וידות האופנים – הוא עץ התחוב באופנים, וקורין איישי"ל. במכונה – דבוקים מלוקים במכונה צליקה אחת: (לג) כמעשה אופן המרכבה – תרגם יונתן: כעובד גלגלי מרכבה, אופן בתוך האופן שתי וערב, כמו שאמר ביחזקאל (א טז) במרכבה גבה. ידוהם – איישי"ל. וגזיהם – צויל"ש זלע"ז, הם הנקבים. וחשוקיהם – הם עגולים סביב, שהוא קישורן. וחשוקיהם – זרועות האופנים, התחובים מגזיהם לחשוקיהם, שקורין ריי"ש זלע"ז:

(לח) ופיהו מבית לכותרת ומעלה באמה – פיהו של כן, יולא מתוך פיהו של כותרת, ועולה למעלה אמה גובה, והכותרת היא הגג המכונה עשוי כמין כובע משופע מכל לדליו, ובאמצע נקבעת נקב עגול אמה וחצי אמה רוחב בעגול, וסביב אותו נקב כמין היקף מחילה, חצי אמה גובה סביב, וכך מפורש למטה (פסוק לה) בענין, שנאמר: ובאש המכונה חצי אמה קומה עגול סביב. והוא קרוי 'פי הכותרת', והכן מונח על אותו היקף, ושולי הכן תחובין בתוך פי ההיקף, ולמעלה הימנו הוא זולט אמה, וזהו שאמר כאן: ופיהו מבית לכותרת ומעלה באמה. ופיה עגול מעשה כן – ופיה של כותרת עגול, דוגמת כן

כתובים – משלי כ' ח'–יג'

(ח) מִלֵּךְ יוֹשֵׁב עַל פֶּסֶא דִּין מְזַרְהָ בְּעֵינָיו כָּל רָע: (ח) מלכא דיתב על כורסיא דדינא מפזר מן קדמוהי כלהון בישתא:
 (ט) מִי יֹאמֶר זְפִיתִי לִבִּי טְהַרְתִּי מִחַטָּאתַי: (ט) מן דיימר זכי הוא לבי ואדכיית מחובתי:
 (י) אָבֹן וְאָבֹן אֵיפָה וְאֵיפָה תוֹעֵבֶת יְהוָה גַּם שְׁנִיָּהֶם: (י) מתקלא ומתקלא כילא וכילא מרחקי אנון קדם אלהא אף תרויהון:
 (יא) גַּם בְּמַעֲלָלָיו יִתְנַפֵּר נָעַר אִם זָה וְאִם יִשָּׁר פְּעָלָו: (יא) אוף בעובדוהי מתידע טליא אין דכי ואין תריצן עובדוהי:
 (יב) אֵינֹן שִׁמְעֵת וְעֵין רְאָה יְהוָה עֲשֵׂה גַם שְׁנִיָּהֶם: (יב) אדנא דשמעא ועינא דחזיא אלהא אברי תרויהון:
 (יג) אֵל תֵּאָהָב שְׁנָה פֶּן תִּנְרֵשׁ פִּקַּח עֵינֶיהָ שְׁבַע לָחֶם: (יג) לא תרחם שנתא דלמא תתמסכן פתח עינך ושבע לחמא:

רש"י

(ח) מלך יושב על כסא דין – יש לפרשו כנגד הקב"ה ויש לפרשו כנגד שופטי אמת:
 (יג) און שומעת ועין רואה וגו' – כלומר

משנה – בבא בתרא פרק ב'

(א) לֹא יִחְפּוּר אָדָם בּוֹר סְמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְלֹא שִׁיחַ, וְלֹא מְעָרָה, וְלֹא אֲמַת הַמַּיִם, וְלֹא נִבְרָכַת כּוּבְסִין, אֲלֵא אִם בֵּן הִרְחִיק מִכְּתֵל חֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

טַפְּחִים, וְסָד בְּסִיד. מִדְּחִיקִין אֶת הַגָּפֶת וְאֶת הַזָּבֵל וְאֶת הַמֶּלֶח וְאֶת הַסִּיד וְאֶת הַסְּלָעִים מִכֶּתֶלָו שֶׁל חֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טַפְּחִים, וְסָד בְּסִיד. מִדְּחִיקִין אֶת הַזָּרְעִים, וְאֶת הַמִּחְרָשָׁה, וְאֶת מֵי רִגְלֵים מִן הַכֶּתֶל שְׁלֹשָׁה טַפְּחִים. וּמִדְּחִיקִין אֶת הַרְחִים שְׁלֹשָׁה מִן הַשֵּׁכֶב, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מִן הָרֶכֶב, וְאֶת הַתְּנֹור, שְׁלֹשָׁה מִן הַכֵּלָיָא, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מִן הַשִּׁפְפָּה:

שחורש לאילנות. קשה לכותל: מי רגלים – ממסמסים את הלצינים שהם של טיט יבש. לכך המטייל מים סמוך לכותל עשוי מלצני' כריך להרחיק שלשה טפחים. וכותל של אבנים מרחיק טפח ושל אבן קשה כגון לונמא' אינו כריך להרחיק כלל: הרחים – קשים לכותל שמנידים את הקרקע בגלגול חציטתן: מן השכב – היא הרחים התחתונה: הרפב – היא העליונה הרוכבת על זו. והיא קלרה טפח מן התחתונה: שלשה מן הכליא – בסים שבונים מטיט ואבנים שמושיצים התנור עליו. והוא רחב מלמטה וצר מלמעלה. ושפה העליונה של כליא שעליה התנור יושב. היא כמדת התנור וכריך שירחיק בסים זה מן הכותל ג' טפחים מתחתיתו. שהן ארבעה משפתו העליונה לפי שהכל התנור מזיק לכותל:

רע"ב – (ח) לא יחפור. צור – עגול: פיה – ארוך וקצר: מערה – מקורה בקירוי: נזרכת הכובסין – חפירה מרובעת. ומי גשמים מתקבלים בה עשויה לכבס צגדים: אר"כ הרחיק מכותלו – מכותל צורו קאמר. וכותל הצור אין עביו פחות מג"ט. נמלא מחלל צורו לחלל צור של חצרו ששה טפחים ואסור לאדם לסמוך אחד מן הנזקי' לסוף המצר שלו בשוה, אלא אם כן הרחיק השעו' הראוי, ואף על פי שאין לחצרו שם כותל שמא ימלך חצרו ויבנה בצד המצר שלו. ונמלא זה מזיקו: וסד צסיד – את כותלי חפירתו: הגפת – פסולת הזיתים לאחר שנעצרו צבית הצד: הסלעים – אבנים שהאור יורא מהן. שכל אלו קשים לחומה ומרפין את הכותל. ולא ככותל דבור קאי השתא. זרעי' קשים לכותל שמחלידים את הקרקע ומעלין עפר תיחוח: ואת המחרישה – אף על פי שאין זרעים כגון

(ב) לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית, אלא אם כן יש על גביו גבה ארבע אמות. היה מעמידו בעליה, צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים. ובבירה, טפח. ואם הזיק, משלם מה שהזיק. רבי שמעון אומר, לא אמרו כל השעורין האלו, אלא שאם הזיק, פטור מלשלם:

עושין בתוכה היסק גדול כמו שעושין לתנור: ואם הזיק – אחר שהיו שם כל השיעורים הללו: משלם מה שהזיק – ואף על פי כן מעכבין עליו בכל השיעורים הללו שמא ידליק בתיהם. ואין לו מה לשלם. ואין הלכה כר"ש:

רע"ב – (צ) גובה ד' אמות – חלל מפי התנור עד התקרה. כדי שלא יאחו האור בתקרה: עד שיהא תחתיו מעזיבה – טיח של טיט שלשה טפחים. שלא תצער תקרה תחתונה של עליה. ועל גביו גובה ד' אמות: ובכירה – שזפתין קדרה על חללה ואין

(ג) לא יפתח אדם חנות של נחתומין ושל צבעין תחת אוצרו של חבירו. ולא רפת בקר. באמת, ביין התירו, אבל לא רפת בקר. חנות שבחצרו, יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן מקול הנכנסין ומקול היוצאין. אבל עושה כלים, יוצא ומוכר בתוך השוק, אבל אינו יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן, לא מקול הפטיש, ולא מקול הרחים, ולא מקול התנוקות:

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

מקול התנוקות – של בית רבן ואף על גב דקול הבא מחמת אחרים הוא. לא מצי מחי. משום יגדיל תורה ויאדיר. ואם אינו מלמד התנוקות תורה. אלא אומנות או חשבון או תשבורת מצי מחי ולומר לו איני יכול לישן מפני התנוקות שנכנסים ויוצאים:

(ה) מי שְׁהִיָּה כְּתָלוּ סְמוּךְ לְכֶתֶל חֶבְרוֹ, לֹא יִסְמוּךְ לוֹ כֶּתֶל אַחֵר, אֶלָּא אִם בֵּין הַרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְהַחֲלוֹנוֹת, מִלְּמַעַלָּן וּמִלְּמַטָּן, וּמִכְּנָגְדָן, אַרְבַּע אַמּוֹת:

להרחיק שכותל שהוא פחות מארבע אמות אינו רריך חזוק: והחלונות מלמעלן ומלמטן ומכנגדן 7' אמות – היתה לו חלון למעלה בכותלו. וזנה חברו כותל כנגד החלון מלמטה. אם נשאר מראש הכותל עד החלון פחות מארבע אמות בגובה. הרי זה כופהו למעט הכותל כדי שלא יעמוד על ראש הכותל וישקיף בעד החלון: מלמטן – היתה החלון למטה בכותל. כופה את חברו להגביה הכותל שזנה כנגדו בגובה ארבע אמות מן החלון כדי שלא יביט בו: ומכנגדן – לרריך להרחיק הכותל מן החלון ארבע אמות כדי שלא יאפיל אורו:

(ה) מִרְחִיקִין אֶת הַסֻּלָּם מִן הַשּׁוֹבֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִקְפּוֹץ הַנְּמִיָּה, וְאֶת הַכֶּתֶל מִן הַמְּזַחֵלָה אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה זֹקֵף אֶת הַסֻּלָּם. מִרְחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבֵךְ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְלֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבֵךְ בְּתוֹךְ שְׁלֹו, אֶלָּא אִם בֵּין יֵשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּית אַרְבַּעַת כּוֹרִין, מִלֵּא שֶׁגֵּר הַיּוֹנָה. וְאִם לְקָחוּ, אֶפְלוּ בֵּית רִבְעָה, הֲרִי הוּא בְּחֻזְקָתוֹ:

ומלכרות הנופלים זה. ומעכזים את קלוח המים: מרחיקים את השובך מן העיר – שהיונים מפסידים זרעוני הגנות: אלא אם כן יש לו חמשים אמה – שלא יפסידו היונים בשדה חזירו: בית ארבעת כורין – בית כור לכל רוח. והכור שלשים סאין. ואין הלכה כרבי יהודה: מלא שגר היונה – מרואת פריחתו צפעס א': ואם לקחו – כמות שהוא עם הקרקע. אפילו אין לו כל סביביו אלא בית רובע הקב: הרי הוא בחזקתו – שהרי החזק בו הראשון כך:

רע"ב – (ג) זיין התיירו – שהעשן היוכל מן החנות של נחומין ושל לבעין. אינו קשה לזיין שהחום משכיה לזיין שבארץ ישראל. ובמקום שידוע שהחום מזיק לזיין. אף תחת אור של זיין לא יפתח חנות של לבעין. ושל נחומין: חנות שבארץ – אחד מצני חרז שבא לפתוח חנות בחרז. בני החרז מעכזין עליו: ולא

רע"ב – (ד) מי שהיה כותלו סמוך לכותל חברו – כמזין גא"ס וזא לעשות כותל שני כנגד כותל חברו עד שיעשה הג' כותלים כמזין זי"ת הרי חברו מעכז עליו. עד שירחיק מכנגדו 7' אמות. כדי שיהיה המקום זין שני הכותלים רחב ויוכלו לדוש בו רבים. שדריסת הרגל בקרקע הסמוך לכותל מחזקת יסודות הכותלים ומעמידה אותם. ודוקא בכותל גינה או בכותל חרז שבעיר חדשה ללא דשו זה רבים ולא נתחזק הקרקע כל לרכו על ידי דריסת הרגל. אבל בכותל חרז שבעיר ישנה סומך ואינו רריך להרחיק. וכן אם לא היה בכותל חברו 7' אמות או יותר אינו רריך

רע"ב – (ה) מרחיקין את הסולם – מי שיט לו שובך של יונים בחירו. סמוך לכותל שזין שתי חלרות וזא חברו להעמיד סולם אצל הכותל רריך להרחיק הסולם מן השובך ארבע אמות: כדי שלא תחפוז הנמיה – היא חיה קטנה מן הסולם לשובך ותהרוג את היונים: מזחילה – הוא כנור גדול המונח על אורכ הכותל. ומימי הגג זבים לחוכו. ואם כותלו מהלך על פני חרז חברו ומזחילה עליו רריך להרחיק ממנה אם זא לבנות כותל בלדה: ארבע אמות כדי שיהא זוקף את הסולם – לעלות ולתקן מזחילתו לנקותה מעפר

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

(ו) נפול הנמצא בתוך חמשים אמה, הרי הוא של בעל השוכה. חוץ מחמשים אמה, הרי הוא של מוצאו. נמצא בין שני שוכות, קרוב לזה, שלו. קרוב לזה, שלו. מחצה על מחצה, שניהם יחלוקו:

רע"ב – (ו) ניפול – גוזל: הנמלא בתוך חמשים לשניה:
חמשים אמה – של שוכה: בין שני שוכות –

(ז) מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה, ובחרוב ובשקמה חמשים אמה. אבא שאול אומר, כל אילן סרק, חמשים אמה. אם העיר קדמה, קוצץ ואינו נותן דמים. ואם האילן קדם, קוצץ ונותן דמים. ספק זה קדם, ספק זה קדם, קוצץ ואינו נותן דמים:

רע"ב – (ז) מרחיקין את האילן מן העיר – לפי שנוי הוא לעיר כשיש מרחק פנוי לפנייה: חרוב ושקמה – ענפיהן מרובים: אילן סרק – גנאי הוא לעיר: ונותן דמי' – מי שהעיר

(ח) מרחיקין גרן קבוע מן העיר חמשים אמה. לא יעשה אדם גרן קבוע בתוך שלו, אלא אם בן יש לו חמשים אמה לכל רוח, ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו, כדי שלא יזיק:

רע"ב – (ח) גרן קבוע – גרן שיש בו כרי גדול שזורים אותו זרחת קרוי גרן קבוע. ושארין הכרי גדול. ואין בו לזרות המוץ זרחת אלא הרח מנסבת בכרי והמוץ נדף מאליו. קרוי גרן שאינו קבוע: חמשים אמה – מפני המוץ שמזיק את בני העיר כשהוא זורה: ומנירו – של חבירו. ניר. היא חריקה

(ט) מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הפרסקי מן העיר חמשים אמה. ואין עושין ברסקי אלא למזרח העיר. רבי עקיבא אומר, לכל רוח הוא עושה, חוץ ממערבה, ומרחיק חמשים אמה:

רע"ב – (ט) את הנבלות ואת הקברות – משום ריח רע: הפרסקי – מקום עבוד העורות: אלא למזרח העיר – שאין רוח מזרחית קשה אלא אם כן צאה לפורענות. אבל כשהיא צאה כדרכה היא חמה ומנסבת

(י) מרחיקין את המשרה מן הירק, ואת הפרישין מן הבצלים, ואת החרדל מן הדבורים. רבי יוסי מתיר בחרדל:

רע"ב – (י) המשרה – מקום שאורכים בו פשתן ומפסיק את הירקות הסמוכות לו: ואת הכרישין – כרתי בלשון גמ' והם מזיקין לזבלים הסמוכים להם: ואת החרדל מן הדבורים – שהוא מפסיד הדבש. ועושה אותו

כריף וחד: רבי יוסי מתיר בחרדל – שיכול

לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבוריי. הרחק דבורך מחרדלי מפני שבאות ואוכלות פרחי חרדלי. והלכה כר' יוסי:

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

(יא) מִדְּחִיקֵינוּ אֶת הָאֵילָן מִן הַבּוֹר עֲשָׂרִים וְחֲמִשׁ אַמָּה, וּבְחֶרֶב וּבְשִׁקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִן הַצֶּדֶד. אִם הַבּוֹר קָדַם, קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים. וְאִם אֵילָן קָדַם, לֹא יִקּוּץ. סָפַק זֶה קָדַם, וְסָפַק זֶה קָדַם, לֹא יִקּוּץ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִף עַל פִּי שֶׁהַבּוֹר קוֹדֵם לְאֵילָן, לֹא יִקּוּץ, שֶׁזֶה חוֹפֵר בְּתוֹךְ שָׁלוֹ, וְזֶה נוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שָׁלוֹ:

דברקות נטע שאינו מזיק זמן גדול לא חייבוהו חכמים לקוץ בלא דמים בשביל הזיקא דיחיד: רבי יוסי אומר וכו' – והלכה כר' יוסי:

(יב) לֹא יִטַע אָדָם אֵילָן סָמוּךְ לְשִׂדְהַ חֲבֵרוֹ, אֶלָּא אִם בֵּן הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת, אֶחָד גִּפְנִים וְאֶחָד כָּל אֵילָן. הִיָּה גֵדֵר בְּנֵתִים, זֶה סוּמָךְ לְגֵדֵר מִכָּאן, וְזֶה סוּמָךְ לְגֵדֵר מִכָּאן. הֵיוּ שְׂרָשִׁים יוֹצְאִין לְתוֹךְ שָׁל חֲבֵרוֹ, מֵעַמִּיק שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, כִּדִּי שְׁלֹא יַעֲבֹב אֶת הַמְּחַרְשָׁה. הִיָּה חוֹפֵר בּוֹר שִׁיחַ וּמְעַרְהָ, קוֹצֵץ וְיִזְרֵד, וְהַעֲצִים שָׁלוֹ:

ליטע שדה אילן סמוך לגפנים אפילו בצבל וכיוצא בה. כריך להרחיק ארבע אמות: מעמיק שלשה טפחים – בעל השדה שילאו שרשי אילנות חברו לתוך שדהו. קולאן בעומק שלשה טפחים ואינו חושש: והעצים שלו – של בעל השדה. והוא שיהיה המקום שחופר רחוק מאילן חברו ששה עשר אמה או יותר. אבל פחות מכן העצים לבעל האילן דעד ששה עשר אמה מינק ינקי. טפי לא ינקי:

(יג) אֵילָן שֶׁהוּא נוֹטֵה לְשִׂדְהַ חֲבֵרוֹ, קוֹצֵץ מִלֵּא הַמְּחַרְשָׁה. וּבְחֶרֶב וּבְשִׁקְמָה, בְּנִגְדַ הַמְּשִׁקְלָת. בֵּית הַשְּׁלָחִין, כָּל הָאֵילָן בְּנִגְדַ הַמְּשִׁקְלָת. אֲבָא שְׂאִיל אוֹמֵר, כָּל אֵילָן סָרַק בְּנִגְדַ הַמְּשִׁקְלָת:

למים: כל האילן כנגד המשקולת – אפילו אינו חרוב ושקמה. קוץ כנגד המשקולת שהכל רע לבית השלחין: אבא שאול אומר כו' – ארישא קאי דאמר ת"ק קוץ מלא מרדע ואפילו הוא אילן סרק חוץ מחרוב ושקמה ואמר ליה אבא שאול כל אילן סרק שאינו עושה פירות חוץ כנגד המשקולת ואין הלכה כאב"ש:

(יד) אֵילָן שֶׁהוּא נוֹטֵה לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים, קוֹצֵץ, כִּדִּי שְׂיִהֵא גְמֹל עוֹבֵר וְרוֹכְבוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, גְּמֹל טְעוֹן פְּשִׁתָּן אוֹ חֲבִילֵי זְמוּרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. כָּל הָאֵילָן בְּנִגְדַ הַמְּשִׁקְלָת, מִפְּנֵי הַטְּמָאָה:

טעון פשתן – וא"כ לקוץ כדי גמל ורוכבו. לרוכב גחין וחליף תוחיה: הטומאה – שמא

רע"ב – (יא) ובחרוב ובשקמה – שרשיהו מרובין: בין מלמעלה – שהאחד מהן מלמעלה בגובה שפוע הר והשני בשפול: בין מן הצד – בקרקע שיה: ונתן דמי' – דכיון

רע"ב – (יב) סמוך לשדה חברו – בין שדה לבן. בין שדה אילן: אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות – כדי עבוד' הכר'. שכשיחרוש את אילנותיו לא יהא כריך להכניס מחרשתו לתוך של חברו. והני מילי בארץ ישראל וכיוצא בה שמחרשתן ארוכה. אבל בצבל ובשאר ארעות שמחרשתן קצרה בהרחקת שני אמות סגי ודוקא בגפנים לגפנים. ואילנות לאילנות. הוא לכדי שתי אמות. אבל הבא

רע"ב – (יג) קוץ – הענפים עד גובה מלא מרדע. שלא יעבדוהו מלהוליד מחרשתו סם: מרדע – שלא יעבדוהו מלהוליד מחרשתו סם: מרדע – מלמד הבקר: החרוב והשקמה – שאלן מרובה וקשה לשדה: כנגד המשקולת – קוץ כל מה שנוטה לתוך שדהו. משקולת. חוט שזוני החומה תולים בה משקולת של אבן: ואם בית השלחין – היא ארץ אמאה

רע"ב – (יד) אילן הנוטה לכ"ה – קוץ את הענפים כדי שיהא הגמל עובר ורוכבו: גמל

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

יאהילו הענפים על כזית מן המת. וכיולא צה. זלכד:
ויטמא האדם העובר פס. והלכה כת"ק

גמרא – בבא בתרא דף כ' ע"ב

ולא מקול התינוקות: גמרא מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר אב"י סיפא אתאן לחצר אחרת א"ל רבא אי הכי ליתני חצר אחרת מותר אלא אמר רבא סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן ומתקנת יהושע בן גמלא ואילך דאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל שבתחלה מי שיש לו אב מלמדו תורה מי שאין לו אב לא היה למד תורה מאי דרוש ולמדתם אותם ולמדתם אתם התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים מאי דרוש כי מציון תצא תורה ועדיין מי שיש לו אב היה מעלו ומלמדו מי שאין לו אב לא היה עולה ולמד התקינו שיהו מושיבין בכל פלך ופלך ומכניסין אותן כבן ט"ז כבן י"ז ומי שהיה רבו כועס עליו מבעיט בו ויצא עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת עד שית לא תקביל מכאן ואילך קביל ואספי ליה כתורא וא"ל רב לרב שמואל בר שילת כי מחית לינוקא לא תימחי אלא בערקתא דמסנא דקארי קארי דלא קארי ליהוי צוותא לחבריה ואמר רבא סך מקרי דרדקי עשרין וחמשה ינוקי ואי איכא חמשין מותבינן תרי ואי איכא ארבעין מוקמינן ריש דוכנא ומסייעין ליה ממתא ואמר רבא האי מקרי ינוקי דגריס ואיכא אחרינא דגריס טפי מיניה לא מסלקינן ליה דלמא אתי לאיתרשולי רב דימי מנהרדעא אמר כ"ש דגריס טפי קנאת סופרים תרבה חכמה ואמר רבא הני תרי מקרי דרדקי חד גריס ולא דייק וחד דייק ולא גריס מותבינן ההוא דגריס ולא דייק שבשתא ממילא נפקא רב דימי מנהרדעא אמר מותבינן דדייק ולא גריס שבשתא כיון דעל דעל:

רש"י על הגמרא

מחמת אחרים לא מני מחויי: משום תקנת יהושע בן גמלא – אחד מן הכהנים הגדולים שעמדו בצית פני כדאמר ציבמות (דף סא): ולמדתם אותם – האב עלמו מורה ללמדו: פלך – הרבה מדינות צפוף אחד והוא לשון אפרכייה: רב שמואל בר שילת – מלמד תינוקות היה (לעיל דף ח): ואספי ליה –

ולא מקול התינוקות – קול סלקא לעתך תינוקות הבאים לקנות יין ושמן וכל דבר הנמכר בחנות: גמ': מאי שנא רישא – דקתני יכול לומר איני יכול לישן מקול הנכנסין והיולאין וסיפא קתני אינו יכול לומר לו איני יכול לישן מקול התינוקות: סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן – ואע"ג דקול הבא

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

ריש דוכנא נוטל שכר: ומסייעין ליה ממחא – לשכור לו אותו ריש דוכנא: דילמא אחי לחיתרשולי – יתפאר כלבו שאין כמותו ויתרשל מן התינוקות ולא יירא שמא יסלקוהו: כל שכן – כשהשזנוהו יתן לב להיות למד יפה שדואג מקנאת חזירו שסלקוהו מפניו שיציישנו בצני העיר: לגרים ולא דייק – שלומד הרבה ולא דייק בלימוד התינוקות שלא ישתזשו:

האכילהו והסקוהו תורה צעל כרחו כשור שנותנין עליו עול על אורו: לא תמחייה אלח בערקתא למסנא – צרועות של מנעלים כלומר מכה קלה שלא יוזק: ליהוי לוותא לחצריה – אינד זקוק לייסרו יותר מדאי ולא לסלקו מלפניך אלח יסב עם האחרים צוותא וסופו לתת לב: סך מקרי דרדקי – מנין תינוקות הראויין למלמד אחד: ריש דוכנא – שומע עם התינוקות מפי המלמד וחוזר ומשגירו צפי התינוקות ואותו

זוהר – ויקהל דף ריח' ע"ב

תא חזי מה פתיב, (במדבר יז) קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת. מאי טעמא. פי יצא הקצף מלפני יי, החל הנגף. דהא לית תבירו לההוא סטרא בר קטרת. דלית לך מלה חביבה קמי קודשא בריה הוא, בקטרת. וקיימא לבטלא חרשיו, ומלין ביטין מביתא. ריחא ועשנא דקטרת דעבדי בני נשא, בההוא עובדא איהו מבטל, כל שכן קטרת: מלה דא גזרה קיימא קמי קודשא בריה הוא, דכל מאן דאסתפל וקרי בכל יומא עובדא (נ"א פרשתא) דקטרת, ישתזיב מפל מלין ביטין חרשין דעלמא. ומפל פגעיין ביטין, ומיהרהורא בישא, ומדינא בישא, וממותנא, ולא יתוק כל ההוא יומא, דלא יכיל סטרא אחרא לשלטא עליה, ואצטריה דיכוין ביה:

אמר רבי שמעון, אי בני נשא הוו ידעי כמה עלאה איהו עובדא דקטרת קמי קודשא בריה הוא, הוו נטלי כל מלה ומלה מניה, והוו סלקי לה עטרה על רישייהו, ככתרא דדהבא. ומאן דאשתדל ביה, בעי לאסתפלא בעובדא דקטרת, ואי יכוין ביה בכל יומא, אית ליה חולקא בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, ויסתלק מותנא מניה, ומעלמא, וישתזיב מפל דיגין דהאי עלמא, מסטרין ביטין, ומדינא דגיהנם, ומדינא דמלכו אחרא:

בההוא קטרת פד הוה סליק תננא בעמודא, בהנא הוה חמי אתוון דרזא דשמא (דף ריט ע"א) קדישא, פרישא (נ"א פרחין) באוירא, וסלקי לעילא בההוא עמודא. לבתר כמה דתיבין קדישין סחרין ליה מפל סטרין, עד דסליק בנהירו וחדוה, וחדוי למאן דחדוי, וקשר קשרין לעילא ותתא ליחדא כלא, והא אוקימנא. ודא מכפר על יצר הרע, ועל עבודה זרה, דאיהו סטרא אחרא. והא אוקמוהו:

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ד'

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק ב'

(ג) זוהי הברכה שתקנו מעין כל האמצעיות הביננו ה' אלהינו לדעת את דרכיך ומול את לבבנו ליראתך לסלוח היה לנו להיות גאולים רחקנו ממכאוב ודשננו ושכננו בנאות ארצך ונפוצים מארבע תקבץ והתועים בדעתך ישפטו ועל הרשעים תניף ירך וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיחך טרם נקרא אתה תענה כדבר שנאמר והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע כי אתה הוא עונה בכל עת פודה ומציל מכל צוקה ברוך אתה יי' שומע תפלה:

(ד) במה דברים אמורים בימות החמה אבל בימות הגשמים אינו מתפלל הביננו מפני שצריך לומר שאלה בברכת השנים וכן במוצאי שבתות וימים טובים אינו מתפלל הביננו מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת:

לע"נ

זאב חיים בן שרה, משה דוד בן סולטה סוזן מלכה, גד גבריאלי בן סוזן, סולטה סוזן מלכה בת שמחה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל